

Православний Голос Люблина

Бюлетень української православної громади
церкви Воздвиження Чесного Хреста Господнього в Люблині

Люблин

№ 10 (35)

Жовтень 2005 р.

www.chresto-vozd.harazd.net

Католикос-патріярх всієї Грузії Ілія II відвідав кафедральну церкву Преображення Господнього

Неділя 4 вересня 2005 р. записалася в історії Православ'я в Люблині як день особливий. Люблинську кафедральну церкву відвідав предстоятель однієї з найдревніших Православних Церков – Святійший і Блаженніший Ілія II Католикос-патріярх всієї Грузії, архієпископ Мцхетський та Тбіліський. Був це візит найвищого за гідністю пра-

Продовження на стор. 3.

Преставлення св. ап. і св. Івана Богослова

9 жовтня Православна Церква відзначає день Преставлення святого апостола і євангелиста Івана Богослова. Св. Іван Богослов був одним із улюблених учнів Господа Ісуса Христа. Був автором одного із Євангелій, трьох Соборних Послань та Апокаліпсису. Хоч терпів страждання за віру Христову, як єдиний з-посеред апостолів помер природною смертю на початку II ст.

Тропар та кондак свята – стор. 11.

20-річчя

Братства Православної Молоді в Люблині

У жовтні ц.р. випадає гарний ювілей 20-річчя створення в Люблині Братства Православної Молоді. Покликане до життя у жовтні 1985 р., Братство стало центральним осередком активності православної молоді Люблина у бурхливій другій половині 80-х років XX століття. Саме у Братстві згуртувалися молоді православні, котрі шукали свого місця в Церкві, хотіли зміцнити свою православну ідентичність, прагнули бути в середовищі своїх... Його активними членами стала молодь, що приїхала навчатися у люблинських вузах, як і ті, що були уродженцями цього міста.

Братство Православної Молоді в Польщі було створене навесні 1980 р., спочатку як науковий гурток студентів православного богослов'я Християнської Богословської Академії у Варшаві (у 80-і роки офіційна

назва організації, під якою держава погодилася її тоді зареєструвати, була дуже довгою і складною: *Koło Teologów Prawosławnych Szkół Teologicznych, Świeckich i Мю-*

Продовження на стор. 6-8.

Хроніка нашого буття (33)

- У суботу 3 вересня Вечірню у Хресто-Воздвиженській церкві служив о. Миколай Банковський. У першу неділю вересня недільну Літургію служили о. митр. прот. Володимир Ходек та душпастир української православної громади Люблина о. прот. Мирослав Вишневський. У храмі відчутно було, що закінчилися канікули. Після Літургії відслужено Мольбеню на початок навчального року, яким започатковано діяльність Недільної школи при нашому храмі в новому році.

- Цього дня вірні нашої церкви брали участь в історичній події – люблинську кафедральну церкву Преображення Господнього відвідав Католикос-Патріярх всієї Грузії Ілія II (детальніше – стор. 3.)

- 10 вересня суботню Вечірню служив о. Мирослав. У неділю 11 вересня, у свято Усікновення Чесної Голови св. Івана Хрестителя, Божественну Літургію у нашій церкві служили о. о. Володимир та Мирослав. Після Літургії на середині храму була відслужена Вселенська панахида, у якій споминали спочилих православних християн, особливо тих, що віддали своє життя за православну віру. Церковним хором диригував Фома Левандовський. Після

богослужінь відбулися перші уроки Закону Божого (які провів о. Мирослав та української мови (вчителька – Ярослава Шевчук), приємно відзначити, що збільшилася кількість дітей, які цього року вивчатимуть українську мову в нашій Недільній школі.

- Увечері цього дня з нашої церкви поїхала проща до Верховин, де відслужено панахиду над могилою православних українських мешканців цього села, помордованих 60 років тому (ширше – див. стор. 4-5).

- 17 вересня суботню Вечірню служив о. Мирослав. У неділю 18 вересня Божественну Літургію у церкві Воздвиження Чесного Хреста Господнього служили всі наші священики. Церковним хором диригував, як і попередньої неділі, Фома Левандовський.

- У вівторок 20 вересня, напередодні свята Пречистої, Велику Вечірню служив о. Мирослав, на литію вийшли на середину храму всі наші священики. У день Різдва Пресвятої Богородиці, 21 вересня, Божественну Літургію служив о. Мирослав. Церковний хор співав під диригуванням Олексія Куцога, який повернувся вже з відпустки. Цього дня у храмі зібралися не лише постійні вірні Хресто-Воздвиженської церкви.

Хронікар

У комісії Уряду та національних меншин

Згідно з Законом про національні та етнічні меншини, прийнятим польським Сеймом 6 січня 2005 р., у вересні ц. р. створено Спільну комісію Уряду та національних і етнічних меншин (Komisja Wspólna Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych). Одним із двох представників української меншини у комісії став церковний староста нашої церкви д-р Григорій Купріянович.

Спільна комісія має виконувати роль органу, який буде висловлювати opinie стосовно реалізації прав меншин, оцінювати законопроекти та інші заходи держави щодо нацменшин. До складу комісії увійшли по одному або по два представники різних національних та етнічних меншин у Польщі, яких за рекомендацією організацій меншин номінував прем'єр-міністр. Другим представником від української громади в Польщі став Мирон Кертчак, голова Об'єднання українців у Польщі.

Новостворений орган дає можливість впливати на рішення уряду стосовно національних меншин. Спільна комісія є новим утворенням, яке – надіймося – спричинить до кращого вирішення проблем і потреб

національних меншин у Польщі та допоможе урядовцями розуміти питання, пов'язані з національними меншинами.

Андрій Артем'юк

Закон Божий і українська мова для дітей та молоді

За традицією минулих років, у 2005/2006 навчальному році при Хресто-Воздвиженській церкві діятиме **Недільна школа**, в рамках якої відбуватимуться **уроки Закону Божого та української мови для дітей і молоді**. Це велика можливість передати нашим дітям прадідівську віру та рідну традицію, культуру, мову, які століттями плекали наші предки.

Уроки відбуватимуться у кожному неділю після Літургії. В цей час батьки можуть цікаво провести час на зустрічах при чаю, які відбуваються при нашій церкві у кожному неділю. Батьків, які хотіли б зголосити своїх дітей на науку Закону Божого та української мови або отримати додаткову інформацію, просимо звертатися до церковного старости або священика.

У нашій парафії

Католикос-патріарх всієї Грузії Ілія II відвідав кафедральну церкву Преображення Господнього

Продовження зі стор. 1.

вославного ієрарха в історії церкви Преображення Господнього в Любліні, адже грузинський католикос-патріарх займає шосте місце в диптиху предстоятелів Православних Церков.

Люблинські вірні почали збиратися у храмі перед шостою вечора, коли очікувано приїзду гостей. Виявилось, що гості запізняться, і вірні молилися за Вечірнею, яку відслужив о. Георгій Лукашевич. Перед сьомою під храм під'їхали машини – прибули гості. У складі патріаршої делегації були також архиєреї та клірики Грузинської Православної Церкви. Достойного гостя католикоса-патріарха Ілію II супроводжував – як господар всього візиту до Польщі – Першоієрарх нашої Церкви Блаженніший Сава, Митрополит Варшавський і всієї Польщі. Разом з митрополитом гостей супроводжували також єпископ Білостоцький і Гданський Яків та о. прот. Генрик Папроцький, який від багатьох років популяризує постать грузинського святого, пов'язаного з Православною Церквою в Польщі – свмч. Григорія (Перадзе), і працює для розвитку контактів між обома Церквами.

Перед храмом Предстоятелям Церков квіти вручили діти, а на порозі вітав їх хлібом-сіллю церковний староста Спасо-Преображенської церкви Александр Ковальський. У притворі чекало все духовенство, а настоятель нашої парафії о. прот. Андрій Лось, за традицією, зустрівач достойного ієрарха-гостя з хрестом.

Після привітань відслужено коротке богослужіння. Потім зі словом до католикоса-патріарха Ілії II звернувся місцевий архиєрей – Високопреосвященніший Архиепископ Люблинський і Холмський Авель. Владика підкреслив, що цей візит є історичною подією. Наголосив, що православні

у Любліні пам'ятають про славу історію Православ'я у Грузії. Владика Авель представив також гостеві церковну спадщину своєї єпархії: пригадав особливе почитання Пресвятої Богородиці, згадав прославлення у древній столиці єпархії Холмі Свв. Мучеників Холмських і Підляських, яких ікону подарував католикосу-патріархові митрополит Сава. Владика згадав також сторінки історії Православ'я в Любліні, нагадуючи постать свт. Петра (Могили). На кінець архієпископ Авель подарував гостеві ікону свт. Миколая Чудотворця.

Після цього зі словом звернувся католикос-патріарх Ілія II. Підкреслив він значення відносин між обома близькими Церквами. Наголосив на своїй особливій повазі до Предстоятеля Православної Церкви в Польщі митрополита Сави. Католикос-патріарх подарував Люблинсько-Холмській єпархії ікону Пресвятої Тройці.

Після цього достойні гості подалися до виходу. Численні вірні підходили під благословення до Предстоятеля древньої Грузинської Церкви, який у характерному чорному патріаршому куколі пройшов через храм. На пам'ятку цієї історичної події вірні отримували надруковані грузинські іконки.

Цього ж дня грузинська делегація на чолі з католикосом-патріархом Ілією II у супроводі митрополита Сави та православних ієрархів і духовенства з Польщі та Грузії відвідала концтабір на Майданеку. Покладено там вінки та відслужено панахиду за душі тих, хто знайшов у цьому місці смерть.

Візит Католикоса-патріарха всієї Грузії Ілії II, хоч дуже короткий і символічний, став вагомою подією для православних мешканців Люблина. Дав він можливість відчутти вселенськість Православ'я, а також неначе «доторкнутися» до древньої традиції грузинського християнства. Г. К.

У нашій єпархії

Верховини: молитва у 60-річчя трагедії

День 6 червня 1945 р. став для українських православних мешканців села Верховини, що розташоване між Холмом і Красноставом, днем Апокаліпсису. Цього дня більшість із них віддала своє життя лише тому, що були вони саме православними українцями. Цього року минуло 60-річчя верховинської трагедії. Подібних трагедій на Холмській землі було багато у 43-му, у 44-му...

Верховини особливі, проте не стільки специфікою самого злочину, скільки в аспекті історичної пам'яті. Адже верховинська могила – це одне із нечисленних на Холмщині місць, де на могилі українських жертв стоїть пам'ятник (споруджений, до речі, рівно десять років тому заходами владики Авеля). Адже Верховини – це єдине місце на Холмщині, у якому кожного року – від 1995 р. – урочисто молитовно відзначається пам'ять невинних православних жертв...

Також і цього року – у 60-річчя трагедії – у Верховинах зібралися ті, хто сховався віддати свою шану і молитовно пом'янути *невинно убієнних батьків і братів наших*. Так, як і 10 років тому, коли в 1995 р. вперше так урочисто відзначали пам'ять верховинських жертв, цьогорічні урочистості відбулися у вересні. 11 вересня – це не випадкова дата, адже саме цього дня, у свято Усікновення Чесної Голови св. Івана Хрестителя, Православна Церква відзначає пам'ять померлих.

У недільний вечір 11 вересня 2005 р. до Верховин прибули прочане з Холма, Володави, Бончі, Замостя, Люблина, Грубешова, але також і чудом врятовані свідки трагічних подій з-перед 60-років, що зараз живуть на Волині та у центральній Польщі. Прибув також офіційний представник української держави – Консул України в Люблині Віталій Максимів. Це дуже важливо, що українська держава пам'ятає про синів і дочок українського народу, котрі назавжди залишилися у рідній Холмській землі. Могили вкрили вінки, квіти і лампочки, кот-

рі засвідчували про пам'ять, покладено там також вінок від української православної громади Люблина.

Варто зазначити, що на скорботній молитві присутні були також сучасні польські мешканці села Верховини. Були також представники місцевих самоврядувальних властей гміни Сенниця Ружана. Прибув також, як і в минулих роках, місцевий римо-католицький священик о. канонік Адам Лемеш.

Цьогорічну панахиду у Верховинах очолив Холмський благочинний, а водночас настоятель православної парафії в Холмі, о. прот. Іван Лукашук, котрий був господарем урочистості, адже Верховини знаходяться зараз на території Холмської православної парафії. Співслужили йому священники із Холмського та Люблинського благочинь Люблинсько-Холмської православної єпархії: о. прот. Юрій Ігнатюк із Володави, о. прот. Віталій Харкевич із Замостя, о. прот. Мирослав Вишневський – душпастир української православної громади Люблина, о. Іван Кот із Грубешова та о. Фома Лотиш із Хворостити. Співав хор холмської православної парафії під диригуванням Івана Подолука.

На початку урочистості о. Іван привітав присутніх. За скорботною службою згадано імена усіх невинних жертв, котрі віддали на цьому місці своє життя. По селі, у центрі котрого, при головній дорозі, розташована спільна могила, рознесли слова молитви за тих, котрі тут жили і тут знайшли мученицьку смерть... Православне богослужіння служилося церковно-слов'янською мовою, деякі фрагменти з українською вимо-

20-річчя Братства Православної Молоді в Любліні

Продовження зі стор. 1.

dzieży Laickiej, проте всі ми називали її просто: Братство). Дуже швидко ця організація перетворилася в масовий (як на наші обставини) рух православної молоді, котрий відігравав дуже важливу роль у розвитку церковного життя Православної Церкви у Польщі у дві останні декади ХХ ст. Братство Православної Молоді у Польщі було першим у Східній Європі, в країнах комуністичного табору, масовим рухом православної молоді.

Середовище православної молоді було в Любліні у 80-і роки досить численним. Крім місцевої молоді, котра народилася вже в Любліні (батьки її були родом переважно з Холмщини і Підляшшя), перебувала тут більш численна, бо щонайменше кількадесятиособова, група православних студентів переважно з Північного Підляшшя (поодинокі особи також з інших регіонів), котрі навчалися у люблінських вузах. Проте середовище православної молоді в Любліні не було згуртованим. Частково православна молодь була заангажована в культурне і товариське життя при місцевому гуртку Українського Суспільно-Культурного Товариства, яке у цей час стало менш активним, ніж раніше, інші включалися в спроби організації білоруського культурного життя.

Перші спроби організації православної молодіжної структури в Любліні відбулися наприкінці 1982 р. та на початку 1985 р. і закінчилися невдачею. Проте вже у 1984 р. православна молодь з Любліна спільно виїхала на травневу прощу православної молоді на Святу Гору Грабарку.

Переломною стала осінь 1985 р. Саме тоді, після кількох неформальних зустрічей православної молоді, що відбулися з ініціативи молодого географа, наукового працівника Університету Марії Кюрі-Склодовської, родом із північнопідляських Кнорид, Євгена Рижика, створилася Ініціативна група покликання в Любліні православної молодіжної організації.

Зусиллями Ініціативної групи проведено організаційні збори Братства Православної Молоді в Любліні, які відбулися 17 жовтня 1985 р. Участь у перших зборах взяло 46 молодих осіб та тодішній вікарій православної парафії в Любліні о. Юрій Ігнатюк. На зборах обговорено і затверджено підготовлену Ініціативною групою програму діяльності організації на наступні місяці, а також вибрано управу люблінського Братства. Першим головою Братства Православної Молоді в Любліні став Валентин Корицький, родом із села Проневичі біля Більська Підляського, тоді студент Рільничої Академії в Любліні, заступником голови обрано ініціатора створення Братства і автора концепції його діяльності – Євгена Рижика, а делегатом на Загальні Збори Братства, котрі незабаром відбулися на Св. Горі Грабарці, обрано автора цих рядків, тоді учня III класу середньої школи.

Від самого початку Братство розгорнуло різноманітну діяльність, котра активізувала не лише молодь, але також старших парафіян. Основною формою діяльності були щонедільні зустрічі після Літургії, на яких запрошений гість або хтось із членів Братства виголошував доповідь. Перша така зустріч відбулася вже через десять днів після установчих зборів, у неділю 27 жовтня 1985 р., коли вступну доповідь на тему *Історія Православ'я в Любліні* виголосив автор цих рядків. Загалом упродовж двох перших років діяльності Братства (1985-1987) відбулося 22 такі зустрічі, а гостями Братства були, зокрема, доц. Александр Наумов з Ягеллонського університету у Кракові, д-р Богдан Мартинюк – голова Громадської комісії охорони пам'яток церковного мистецтва у Варшаві, о. прот. Василь Рощенко – настоятель православної парафії в Любліні, о. Юрій Ігнатюк – вікарій священик нашої парафії, д-р Микола Рощенко з Любліна, д-р Антон Мірановіч – молодий білоруський історик з Білостоку, д-р Євгеній Іванец із Лодзького університету, Юрій Гаврилюк – тоді студент історії

Ягеллонського університету, Анджей Тжчинський – викладач УМКС, Володимир Волосюк – диригент церковного хору люблинської парафії, о. Миколай Сідорський з Елку, доц. Сергій Рябінін з Люблина.

Іншою сферою діяльності люблинського Братства була охорона пам'яток церковного мистецтва. У співпраці з Громадською комісією охорони пам'яток церковного мистецтва у Варшаві зорганізовано – особливо зусиллями Євгена Рижика – п'ять поїздок, метою яких було рятування пам'яток церковного мистецтва: порядкували територію занедбаних кладовищ, вирізували дерева, які створювали небезпеку пам'ятковим церквам чи хрестам і т.п. У травні 1986 р. Братство спільно із Громадською комісією охорони пам'яток церковного мистецтва та Люблинським Фотографічним Товариством організувало в Люблинському Будинку Культури виставку фотографій С. Крицінського, Б. Мартинюка та А. Степана *Церкви південно-східної Польщі*. Молодь вийшла також з ініціативою порядкувати люблинське православне кладовище.

Восени 1986 р. з ініціативи Братства в Люблині було створено молодіжний церковний хор під диригуванням Володимира Волосюка, диригента парафіяльного хору. Щотижневі репетиції сприяли глибшій інтеграції молоді. Раз у місяць молодіжний хор співав також недільну Літургію у люблинській церкві. У травні 1987 р. співав також празничну Літургію на парафіяльному святі в церкві св. Миколая у Дратові.

Братство ввело традицію щорічних великопісних прощ православної молоді Люблина до Св.-Онуфрієвського монастиря в Яблочині. Їх основною метою було говіння, але також допомога в монастирських роботах. Прощі давали молоді можливість безпосереднього контакту з монахами. Щороку Братство організувало також спільні поїздки на травневі Прощі православної молоді на Св. Гору Грабарку, які були (і залишились по сьогодні) найбільшим православним молодіжним заходом у Польщі.

Братство організувало також інші заходи, які мали сприяти інтеграції молоді: от-рясини студентів І курсу, запусти перед

постами, відбувся також один туристичний рейд (*Шляхом церков* біля Ярослав), зимовий табір на Лемківщині чи екскурсія до Холма.

З жовтня 1986 р. діяльністю Братства керувала триособова група: Валентин Корицький, Мирослав Степанюк та нижче-підписаний. Роком пізніше, коли закінчився термін старої управи, 18 жовтня 1987 р. обрано нову дев'ятиособову управу, яку очолив автор цих рядків, а заступником голови став В. Корицький. На організаційних зборах затверджено також програму діяльності Братства на наступні місяці.

Братство продовжувало ті самі форми діяльності, що і в два попередні роки. Основною формою залишилися щонедільні зустрічі молоді, проте більшою мірою оперті на люблинське середовище. Кілька із цих зустрічей на початку 1988 р. було присвячено 1000-літтю Хрещення Русі. Так, як і раніше, молодь порядкувала люблинське православне кладовище, організувала запусти. Діяльність продовжував також молодіжний хор під диригуванням Володимира Волосюка. Хор співав навіть на головній Літургії на Прощі православної молоді на Св. Гору Грабарку у травні 1988 р.

Новими формами діяльності Братства була організація вечору колядок, проща до Яблочинського монастиря в час Різдвяного посту, чи Святвечір для тих, хто святкував за юліанським календарем (а таких серед студентів була більшість). Молодь організувала також різдвяну ялинку для православних дітей Люблина. У цей час започатковано постійні зустрічі для вужчої групи молоді, яка хотіла інтенсивно поглиблювати свої знання з ділянки богослов'я.

Варто підкреслити, що весь час Братство мало багатонаціональний характер: діяли у ньому молоді люди різного етнічного походження і різної національної ідентичності. Зустрічі Братства проводилися різними мовами: українською, білоруською, польською, російською, зі збереженням рівноправності і відкритості. Всі афіші про заходи Братства були тримовними: польською, українською та білоруською мовами. Братство започаткувало також традицію організувати у березні при люблинській церкві Преображення Господнього

вечори релігійної поезії Тараса Шевченка. Перший такий вечір відбувся 16 березня 1986 р., відслужено тоді також панахиду за душу Т. Шевченка. Другий вечір релігійної поезії Т. Шевченка відбувся в Любліні 8 березня 1987 р.

Протягом усього часу діяльності Братства діяла бібліотека, яка постійно поновлювалась новими виданнями, що купувалися за кошти Братства. Водночас систематично провадився на зустрічах Братства продаж православних видань та книжок про православне богослов'я.

Навесні 1988 р. надійшла криза в діяльності Братства. Призвела вона до фактичного припинення православної молодіжної діяльності в Любліні. Новий етап в історії

молодіжного Братства в Любліні почався через кільканадцять місяців, після відродження весною 1989 р. Холмської православної єпархії під назвою «Люблінсько-Холмська». Вже на початку грудня 1989 р. за ініціативою нововисвяченого єпископа (зараз архієпископа) Авеля відбулися перші єпархіяльні збори Братства. Тоді відроджено також діяльність парафіяльного молодіжного Братства в Любліні, яке розгорнуло широку діяльність під духовною опікою молодого священика, а раніше довголітнього діяча Братства, о. Олексія Андрєюка. Але це вже був зовсім новий розділ історії молодіжного православного руху в Любліні...

Григорій Купріянович

Мощі святого рівноапостольного князя Володимира повернулися в Україну

24 липня цього року, напередодні свята св. рівноапостольного князя Володимира Великого, яке відзначається 28 липня, частину мощей Хрестителя Русі повернуто в Україну. До цього часу святиня перебувала в російському місті Ростові-на-Дону, після повернення до Києва вона буде зберігатися у Києво-Печерській лаврі.

Мощі рівноапостольного князя Володимира знайдено у 1635 році святителем Петром Могилою, митрополитом київським, при розкопках Десятинної церкви у Києві. Тоді натрапили на мармуровий саркофаг, на якому були написи, які засвідчували, що саме в ньому покояться останки кн. Володимира. Після віднайдення мощей Хрестителя Русі було перенесено спочатку до церкви Спаса-на-Берестові, а через рік свт. Петро Могила урочисто переніс їх до Свято-Успенського собору Києво-Печерської лаври. Частину мощей було передано у Свято-Успенський собор Московського кремля.

У 1939 р. скульптор-антрополог Михайло Герасимов вивіз мощі з Києва до Ленінграда (тепер Санкт-Петербург) для відтворення історичного образу князя Володимира. В часи Другої Світової війни, під час блокади Ленінграда, вони безслідно зникли.

До сьогодні тривають пошуки організовані Православною Церквою в Україні та науковцями Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника, однак успіху поки не досягнуто.

Таким чином, в Україну повертається та частина мощей рівноапостольного князя Володимира, яка була передана свт. Петром Могилою до Москви. В радянські часи вони зберігалися у кремлівських музеях, напередодні відзначення 1000-річчя Хрещення Русі їх було повернуто Церкві, після чого перевезено до кафедрального собору Різдва Пресвятої Богородиці в Ростові-на-Дону.

Цього року вдалося домовитися про повернення святині в Україну. Ковчег з мощами рівноапостольного князя Володимира займе місце у відбудованому Успенському соборі Києво-Печерської лаври.

Дмитро Шевчук

Наші мандрівки слідами Православ'я

Православними стежками Румунії

В останньому тижні травня ц. р. дівчата з ансамблю «Ранок» та ліцеїсти і гімназисти з Більська Підляського, які вивчають або вивчатимуть українську мову, разом з опікунами побували в румунських Карпатах – на Мараморощині (Мараморщина або Марамуреш). Це регіон, розташований у північно-східній Румунії, де компактно проживає біля 60 тисяч українців, у тому числі також православних. Столицею регіону є місто Сигет. Метою поїздки був Фестиваль нарцизів у гуцульському селі Репедя (Кривий). Однак, виїзд став для нас також нагодою до ознайомлення з православною традицією у Румунії.

Одним із перших особливо вражаючих елементів екзотичного румунського краєвиду були багаточисленні дерев'яні стрілисті церкви, побудовані часто на гірських узбіччях, характерні тільки для цієї частини Європи. Саме таку церкву, ще у будові, подорожні відвідали другого дня мандрівки у північній Румунії. Храм ховав у собі казкові поліхромії та зображення святих і жаркого пекла. Гарячі кольори пекла контрастували з холодком усередині церкви. Слід згадати, що народна традиція Мараморощини створила характерний тільки для себе спосіб трактування смерті. Складається враження, що це їй вдалось освоїти до максимуму.

Доказом того є невеличке село Сапанта, розташоване 16 кілометрів на захід від Сигету, як деякі кажуть – ворота Мараморощини. Тут молоді підляшукі побачили розславлений по всьому світу «веселий цвинтар» (рум. *cimitirul vesel*). На сапатівському кладовищі знаходяться сотні дерев'яних надмогильних пам'ятників, які є зразком автентичного наївного народного мистецтва північної Румунії. Оригінальність і своєрідність цього цвинтаря у тому, що надмогильні хрести зображують зовсім не те, чого всі б сподівалися, тобто розп'ятого Христа або образи святих. Барельєфи і малюнки з великою дозою почуття гумору вказують на позитивні риси і, в основному, вади покійника. Побачили ми на цих пам'ятниках галерею людських типів. На них бачимо поліціанта, тракториста, косаря та інших. На пам'ятниках поміщені гумористичні епітафії, які підсумовували життя померлих. На

кладовищі похоронений також сам автор незвичайних хрестів Іон Стан Патрас.

Після цього молодь подалася до Сигету – столиці Мараморощини. Відвідала єдиний у Румунії Український ліцей імені Т. Г. Шевченка. Звідси поїхали до української церкви Воздвиження Чесного Хреста Господнього, де були дуже сердечно прийняті. Від настоятеля цього храму дізналися, що в структурі Румунської Православної Церкви існує Український Православний Вікаріят, який створює можливість православним українцям розвивати церковне життя за своєю традицією, використовуючи свою мову. Несподіванкою для всіх було те, що не зустрічається у Польщі: церква була розписана українською літературною мовою. Почули також історію нерукотворного хреста, знайденого всередині букового дерева у 1996 р. Хрест був подарований церкві Патріархом Александрією і всієї Африки Петросом VII під час візиту в Румунії у 2003 р. Настоятель також приємно згадував наших владик: архієпископа Адама і архієпископа Авеля.

Після Сигету доїхали до села Репедеа-Кривий (місцевості, у яких проживають нацменшини, мають у Румунії двомовні назви). Тут також існує українська православна парафія. У Кривому молодь мала змогу взяти участь у Божественній Літургії. Того ж дня на фестивалі дівчата з «Ранку» дали концерт, за що отримали премію. Молодь також піднялася на вершину Піп Іван на румунсько-українському кордоні, яка сягає висоти 1930 метрів.

На зворотному шляху відвідали жіночий монастир у Барсані. Монастирські церкви, які служили православним румунам, були розписані румунською мовою. У Румунії, замість церковно-слов'янської мови, незрозумілої для місцевого населення, у XVIII ст. у церквах було введено румунську мову.

Таким чином, нам вдалось поєднати приємне з корисним і подолати деякі стереотипи. Мараморощина є доказом того, що можна через сотні років до нині жити спокійно і мирно, обмежуючи контакти з цивілізацією і світом, який біжить у невідомому напрямку, до мінімуму.

Андрій Скатеринчук

ПРАВОСЛАВНА МУЗИКА РІЗНИХ НАРОДІВ (4)

СЕРБІЯ: Православ'я в Сербії бере свій початок приблизно від VII століття. Як зауважує Константин Багрянородний, перше хрещення сербів відбулося за часів візантійського імператора Іраклія (610-641). Пізніше поширення християнства відбувалося серед сербів у IX столітті, коли на прохання місцевого князя Мунтіміра візантійський імператор Василій Македонянин прислав до них грецьких священників. Велике значення для утвердження Православ'я на цих землях відіграла діяльність свв. Кирила і Мефодія. За часів Просвітителів-слов'ян у сербських землях отримали поширення слов'янські переклади творів візантійських авторів. Це мало свій вплив на розвиток православної музики Сербії.

Розвиток сербської середньовічної музики у 12-15 ст. відбувався, головним чином, під впливом візантійської культури та тенденцій розвитку сербської державності. Традиція сербського співу збереглася також у період турецького панування. Церковні співи були одноголосними (як соло) та хоровими (часом у храмі співало навіть два хори).

Основою сербської православної музики, були мелодії, що містяться у «Восьмигласнику» («Октоїху»). Згадаймо, що «Октоїх» складається зі співів (тропарі, кондаки, канони та ін.), які поділено на вісім «голосів». Кожен голос, своєю чергою, містить співи на весь тиждень. Складання «Октоїха» та поділ його на «голоси» було здійснено прп. Іоаном Дамаскіним (8 ст.). Але варто також згадати, що у створенні «Октоїха» брали участь також св. Митрофан, єпископ Смирнський, св. Йосиф, піснєписець та ін. Співи, вміщені у «Восьмигласнику», були зразком для створення інших церковних пісень.

Про сербську православну музику свідчать, зокрема, записи нотними знаками, які

Man.: www.pravoslavieto.com

можна знайти в середньовічних рукописах. Серед авторів одним із найвідоміших був Стефан Сербин, якого знаємо, зокрема, через його відому пісню «Ниња сили» («Сада небеске силе»). Діяльність Стефана Сербина була продовжена Нікола Сербином та Ісаєю Сербином, які писали пісні на честь сербських святих.

Серед сучасних сербських митців, які займаються відновленням традиції середньовічної церковної музики Сербії, варто відзначити Драгослава Павле Аксентієвича. Варто згадати такі збірки сербської православної музики у його виконанні, як «Музика Старої Сербії. Церковні співи від XIV до XVIII ст.» та «Антологія сербської духовної музики».

Щодо сербської православної музики, то варто також згадати, що в другій половині XIX – на початку XX століття одним з найвідоміших сербських композиторів був Стеван Мокраньяц (Стоянович) (1856-1914). Його знають передусім як фольклориста, диригента, педагога. У своїй творчості він звертався також до церковної музики – відомі його «Літургія» та «Заупокійна».

Дмитро Шевчук

Преставлення св. ап. і св. Івана Богослова

Тропар

Апостоле Христу Богу
возлюбленне,
ускори ізбавити люди
безотвітни;
приємлет тя
припадающа, Іже падша
на перси приємий:
Єгоже моли, Богослове,
і належашую мглу язиков
разгнати, прося нам
мира і велія милості.

Апостоле, Христом Богом
улюблений,
поспіши визволити людей
безборонних;
бо приймає тебе,
що припадаєш, Той, Кому
ти припадав до грудей:
моли Його, Богослове, щоб
розвіяв хмару поган, що
налягає, і проси для нас
миру і великої милости.

Кондак

Величія твоя,
дівственниче,
кто повість, точиши бо
чудеса і ізливаєши
ісцілення, і молишися
о душах наших,
яко Богослов
і друг Христов.

Велич твою, дівственнику,
хто оповість, твориш бо
чудеса і подаєш
зцілення, і молишся
за душі наші,
як Богослов
і друг Христовий.

Пожертву на видання цього номеру бюлетеня «Православний Голос Люблина»
склали Марія та Григорій Купріяновичі.

Православний Голос Люблина

Бюлетень української православної громади церкви Воздвиження Чесного Хреста Господнього в Люблині
Душпастир церкви Воздвиження Чесного Хреста Господнього: о. прот. Мирослав Вишневський.
Редактор бюлетеня: Григорій Купріянович.
Адреса: Cerkiew Podwyższenia Krzyża Pańskiego, ul. Dolińskiego 1, 20-127 Lublin, тел. 4444160.
E-mail: chresto-vozd@cerkiew.pl Internet: <http://www.chresto-vozd.harazd.net>

Програма богослужінь
у церкві Воздвиження Чесного Хреста Господнього
- храмі української православної громади м. Люблина
жовтень 2005 р.

1 жовтня, субота

18⁰⁰ Вечірня

2 жовтня, Неділя 15-а по П'ятидесятниці. По Воздвиженні

9⁰⁰ Божественна Літургія

після Літургії Інавгурація зустрічей при чаю

8 жовтня, субота

18⁰⁰ Вечірня

9 жовтня, Неділя 16-а по П'ятидесятниці.

Преставлення св. ап. і св. Івана Богослова

9⁰⁰ Божественна Літургія

після Літургії зустріч при чаю

14 жовтня, п'ятниця. Покрова Пресвятої Богородиці

9⁰⁰ Божественна Літургія

15 жовтня, субота

18⁰⁰ Вечірня

16 жовтня, Неділя 17-а по П'ятидесятниці

9⁰⁰ Божественна Літургія

після Літургії зустріч при чаю

22 жовтня, субота

18⁰⁰ Всенічне Бдіння (КАФЕДРАЛЬНА ЦЕРКВА)

23 жовтня, Неділя 18-а по П'ятидесятниці. Люблинської ікони Божої Матері.

Парафіяльне свято православної парафії в Люблині

10⁰⁰ Божественна Літургія

Хресний хід (КАФЕДРАЛЬНА ЦЕРКВА)

29 жовтня, субота

18⁰⁰ Вечірня

30 жовтня, Неділя 19-а по П'ятидесятниці

9⁰⁰ Божественна Літургія

після Літургії зустріч при чаю

Зустрічі при чаю

Запрошуємо на традиційні недільні зустрічі
української православної громади Люблина,
які відбуваються після Літургії у Христо-Воздвиженській церкві.

У неділю 2 жовтня 2005 р. відбудеться
Інавгурація зустрічей при чаю після літньої перерви.

Ця перша зустріч буде нагодою для розмови
про наше церковне життя і можливості його розвитку.